

**ПРИПИНЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ЗА ПОЗОВОМ
ВІДПОВІДНОГО ОРГАНУ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ:
ПЕРСПЕКТИВНЕ ЗАКОНОДАВСТВО**

Ломакіна Олена Анатоліївна

*кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри адміністративного та конституційного права
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна*

Відповідно до статті 80 Цивільного кодексу України, юридична особа – це організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку та наділена цивільною правоздатністю і дієздатністю. Процедура припинення юридичної особи може відбуватися добровільно або примусово, процес припинення є досить складним. Цивільний кодекс України передбачає наступні види припинення юридичної особи:

- ліквідація за рішенням її учасників;
- ліквідація за рішенням суду;
- реорганізація (перетворення, злиття, приєднання, поділ).

Відповідно до ч. 1 ст. 110 ЦК України юридична особа ліквідується:

1) за рішенням її учасників або органу юридичної особи, уповноваженого на це установчими документами, в тому числі у зв'язку із закінченням строку, на який було створено юридичну особу, досягненням мети, для якої її створено, а також в інших випадках, передбачених установчими документами;

2) за рішенням суду про ліквідацію юридичної особи через допущені при її створенні порушення, які не можна усунути, за позовом учасника юридичної особи або відповідного органу державної влади;

3) за рішенням суду про ліквідацію юридичної особи в інших випадках, встановлених законом, – за позовом відповідного органу державної влади. Вказані підстави ліквідації є загальними (добровільними та примусовими) і притаманними для всіх юридичних осіб – як підприємницьких, так й непідприємницьких.

27 липня 2023 року набув чинності Закон України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» (далі – Закон). Цей Закон торкається різних сфер: публічного простору, пам'ятників і пам'ятних знаків, топоніміки, знаків для товарів та послуг та назв юридичних осіб. Відповідно до ч. 2 статті 4

Закону, присвоєння географічним об'єктам, юридичним особам та об'єктам права власності назв, що глорифікують, увічнюють, пропагують або містять символіку російської імперської політики, а також держави-терориста (держави-агресора) або її визначні, пам'ятні, історичні та культурні місця, населені пункти, дати, події, забороняється.

Прикінцевими та перехідними положеннями передбачено, у Законі України «Про присвоєння юридичним особам та об'єктам права власності імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій»: статтю 1 доповнити частиною п'ятою такого змісту:

«5. Питання, пов'язані з приведенням раніше присвоєних об'єктам права власності імен фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій у відповідність з вимогами Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів», регулюються цим Законом з урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів»;

у статті 3: абзац перший частини п'ятої викласти в такій редакції:

«5. Імена фізичних осіб, ювілейні та святкові дати, назви і дати історичних подій присвоюються юридичним особам та об'єктам права власності лише після проведення громадського обговорення та за згодою відповідного трудового колективу. Питання, пов'язані з приведенням раніше присвоєних об'єктам права власності імен фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій у відповідність з вимогами Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів», регулюються цим Законом з урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів»;

доповнити частинами шостою і восьмою такого змісту:

«7. Забороняється присвоювати юридичним особам та об'єктам права власності назви:

які містять імена осіб, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російського царства (Московського царства), Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російським царством (Московським царством),

Російською імперією, Російською республікою, Російською державою, Російською Соціалістичною Федеративною Радянською Республікою, Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою, Союзом Радянських Соціалістичних Республік, Російською Федерацією територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики, осіб, які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім осіб, пов'язаних із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівників радянських органів державної безпеки всіх рівнів, а також які містять символіку російської імперської політики;

на честь історичних подій, ювілейних і святкових дат, пов'язаних із здійсненням російської імперської політики (крім подій, пов'язаних із опором і вигнанням нацистських окупантів з України або із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки та культури, а також випадків вшанування пам'яті українців, які постраждали від російської імперської політики, її репресивних заходів, русифікації);

на честь історичних подій, ювілейних і святкових дат, пов'язаних із Російським царством (Московським царством), Російською імперією, Російською республікою, Російською державою, Російською Соціалістичною Федеративною Радянською Республікою, Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою, Союзом Радянських Соціалістичних Республік, Російською Федерацією, що не пов'язані безпосередньо із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури або з культурою поневолених народів Російської Федерації.

8. Забороняється присвоювати юридичним особам та об'єктам права власності назви, які містять імена осіб, які обіймали керівні посади в політичній партії, діяльність якої було заборонено судом, а також народних депутатів України та депутатів місцевих рад, які були обрані від політичної партії (місцевої організації політичної партії), забороненої у судовому порядку, а також сільських, селищних, міських голів, яких було обрано від політичної партії (місцевої організації політичної партії), діяльність якої було заборонено судом);

10) частину п'яту статті 16 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» після абзацу третього доповнити новим абзацом такого змісту:

«символіку російської імперської політики відповідно до Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів».

У зв'язку з цим абзаци четвертий і п'ятий вважати відповідно абзацами п'ятим і шостим.

3. Юридичні особи, політичні партії, інші об'єднання громадян, зареєстровані на день набрання чинності цим Законом, у разі недодержання вимог цього Закону зобов'язані протягом одного місяця з дня набрання чинності цим Законом привести свої установчі документи, найменування та/або символіку у відповідність із цим Законом. При цьому такі юридичні особи звільняються від сплати адміністративного збору під час державної реєстрації змін до установчих документів, пов'язаних з приведенням їх у відповідність із цим Законом. Власники знаків для товарів і послуг, які на день набрання чинності цим Законом містять символіку російської імперської політики, протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом зобов'язані привести такі знаки для товарів і послуг у відповідність із цим Законом.

4. У разі недодержання вимог цього Закону юридичними особами, політичними партіями, іншими об'єднаннями громадян, зазначеними у пункті 3 цієї статті, їхня діяльність підлягає забороні у встановленому законом порядку, крім випадків, якщо юридичними особами, політичними партіями, іншими об'єднаннями громадян вжито заходів для додержання вимог цього Закону, а неможливість державної реєстрації змін до установчих документів, пов'язаних з приведенням їх у відповідність із цим Законом, зумовлена об'єктивними причинами.

14. Перейменування назв юридичних осіб, об'єктів права власності, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, які є похідними від назв областей, назви яких пов'язані з російською імперською політикою, здійснюється не пізніше шести місяців з дня прийняття закону про внесення відповідних змін до Конституції України.

15. Заборона, передбачена частиною першою статті 5 цього Закону, не поширюється на випадки використання символіки російської імперської політики у назвах органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єктів права власності, юридичних осіб, громадських об'єднань до прийняття рішень про їх перейменування в порядку, визначеному цим Законом.

Для удосконалення правового регулювання вищевказаних правовідносин, Кабінет Міністрів України 29 вересня 2023 року схвалив законопроект, за яким пропонується припинити діяльність юридичних осіб, які ігнорують закон про деколонізацію топонімів. Це проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про засудження та заборону пропаганди

російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» щодо удосконалення порядку притягнення до відповідальності». Законопроектом пропонується передбачити, що у разі невиконання юридичними особами, громадськими формуваннями, що не мають статусу юридичної особи, вимог Закону «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» їхня діяльність підлягає припиненню (забороні) в судовому порядку за позовом Міністерства юстиції України.

Для проведення правової експертизи щодо невідповідності діяльності, найменування та/або символіки юридичної особи та громадського формування, що не має статусу юридичної особи, вимогам Закону «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» передбачається утворення Міністерством юстиції комісії з питань дотримання вимог відповідного Закону.

Оскільки Український інститут національної пам'яті є центральним органом виконавчої влади, законодавець зобов'язав його супроводжувати процес очищення символічного простору України від маркерів російської імперської політики.

Література:

1. Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії: Закон України від 21.03.2023 № 3005-IX – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3005-20#doc_info

2. Збірник матеріалів, рекомендацій і документів щодо виконання вимог Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» / Марія Тахтаулова (заг. ред.), Олександр Богущ, Сергій Бутко, Людмила Замай, Ігор Каретніков, Богдан Короленко, Олена Охрімчук, Юрій Приходнюк, Володимир Тилишак. Київ : «Смолоскип», 2023. 42 с. – URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/1PXus1700492834GtKjN.pdf>

3. Про присвоєння юридичним особам та об'єктам права власності імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій: Закон України від 24.05.2012 № 4865-VI – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4865-17>

4. Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» щодо удосконалення порядку притягнення до відповідальності» – URL: <https://www.kmu.gov.ua/bills/proekt-zakonu-pro-vnesennya-zmin-do-zakonu-ukraini-pro-zasudzhennya-ta-zaboronu-propagandi-rosiyskoi-imperskoi-politiki-v-ukraini-i-dekolonizatsiyu-toponimii-shchodo-udoskonalennya>